

Remissyttrande SOU 2024:98: En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess

Norrbottens Kommuner är ett förbund som ägs av de fjorton kommunerna i länet. Norrbottens Kommuner är inte formellt utsett som remissinstans för betänkandet men har valt att avge yttrande eftersom frågan är angelägen för samtliga kommuner i länet. Samråd har skett med kommunerna i Norrbotten, inklusive de utsedda remissinstanserna Boden, Jokkmokk, Piteå och Övertorneå.

Sammanfattning

Norrbottens Kommuner delar utredningens syn på behovet av en ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess. Vi välkomnar utredningens förslag till att förenkla och förkorta miljöbalken och anser att ambitionen att linjera svensk lagstiftning med EU-rätten är välkommen.

Norrbottens Kommuner är positiva till utredningens förslag på ny modell och lagstiftning för att skapa snabbare, tydligare och mer transparenta processer. Vi välkomnar digitaliseringen av hela miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen.

Det finns dock en rad områden vi ställer oss frågande till, eller som behöver förtydligas.

Norrbottens Kommuner:

- Ser en klar risk att 45 dagar för remissyttrande urholkar den lokala demokratin då ansvariga nämnder kommer få svårt att hantera ärendena annat än via delegation.
- Vill betona vikten av tidiga samråd som ett verktyg för olika parter att enas om komplexa ärenden och därmed undvika kostsamma och polariserande processer.

- Ser det som nödvändigt att utredningen tydliggör hur regional och lokal kännedom hänsyntas i processerna i en mer centraliserad modell.
- Ser redan idag att ansvaret att hänsynta lokala boendemiljöer och andra lokala förutsättningar i för hög grad ligger på kommunerna och att nationella myndigheter i allt högre utsträckning utelämnar de lokala konsekvenserna och ett lokalt hänsyntagande i sin bedömning. Detta ansvar måste delas av fler, alternativt behöver mer resurser tilldelas kommunerna.
- Anser att kommunernas roll inom tillsyn inte är nog beskriven och befarrar att detta kan leda till tappad lokal kännedom.
- Anser att det bör utgå statlig finansiering till de kommuner som frivilligt eller genom lagkrav bistår andra myndigheter i prövningsfrågor.
- Anser att begreppet *bästa möjliga teknik* inte bör ersättas med begreppet *bästa tillgängliga teknik*.
- Vill poängtera vikten av att informationsutbytet mellan stat och kommun säkerställs i den nya modellen.
- Efterfrågar, där det är möjligt, incitament för att få berörda parter att redan när beslut fattas börja agera i enlighet med kommande arbetsmodell och handläggningstider.

Om utredningen

En välkommen ökad förutsägbarhet

Norrbottnens Kommuner välkomnar förslaget till en ny samlad reglering om miljöprövning i ett kapitel i miljöbalken och miljöprövningsförordningen, samt ambitionen att få till en samordnad miljöbedömnings och tillståndsprövningsprocess, något som är viktigt för Norrbottens vidare utveckling. En effektivare och mer transparent process som samtidigt säkerställer rättssäkerheten gör det möjligt för Norrbotten att i än högre grad bidra till att nationella och EU-mässiga mål nås gällande klimat och materialförsörjning.

Norrbottnens Kommuner delar utredningens syn på utmaningen kring bestämmelserna om krav på tillståndsplikt liksom vad prövningsmyndigheten ska pröva sedan en ansökan om tillstånd har lämnats in: Det är varken enkelt att hitta i miljöbalksregelverket eller enkelt att tillämpa, vilket bidrar till en sammantagen process som inte är effektiv eller skapar förutsägbarhet.

Förenkling och tidsättning av handläggningstider

Vi välkomnar därför utredarnas ambitioner att förenkla och förkorta miljöbalken för att göra tillståndsprövningen mer flexibel, effektiv och förutsebar. I ett naturresursrikt län som Norrbotten är det av stor vikt att tillståndsprövningsprocessen utvecklas för att möjliggöra industriell utveckling, samtidigt som hänsyn tas till samhällets övriga behov och värnar våra viktiga naturvärden. Här vill Norrbottens Kommuner betona vikten av att utveckla modeller som bidrar till robusta, välmående och socialt hållbara samhällen.

Att tidsätta handläggningstider och därmed skapa snabbare processer är välkommet. Även detta kan, om det implementeras på rätt sätt, leda till att vi undviker utdragna osäkerheter som bidrar till ökad polarisering. Vi delar utredningens analys att en tydligare lagstiftning och tidsatta handläggningstider kan snabba på dessa processer utan att sänka våra miljömässiga och samhällsmässiga ambitioner, under förutsättning att berörda parter är nog resursstarka och har den

kompetens som krävs för en högkvalitativ handläggning.

Norrbottens Kommuner ser dock en stor utmaning i aviserade 45 dagar för remissyttrande. Kommunerna har relativt få nämndsmöten per år och därför är risken stor att beslut delegeras, antingen till nämndsordförande eller till tjänstepersonsnivå. Vi är kritiska till detta, då det antingen leder till ett lokalt demokratitapp, alternativt leder till fler eller extra nämndsmöten vilket är kostnadsdrivande för kommunerna.

Strävan efter överensstämmelse med EU-rätten positivt

Att de svenska kraven på tillstånd för verksamheter och åtgärder i miljöbalken inte alltid överensstämmer med kraven inom EU-rätten, med ibland för högt och ibland för lågt ställda krav, och att vår tillståndsplikt är svår att överskåda, får en hämmande effekt och bidrar till frustration från och polarisering mellan olika samhällsintressen. Norrbottens Kommuner anser att utredningens ambition att linjera lagstifning och metoder för att spegla EU-rätten är positivt. Likaså anser vi att en tydligare och mer samstämmig process avseende vattenverksamhet är en välkommen förändring.

Tidiga samråd en väg till framgång

Norrbottens Kommuner vill dock poängtera vikten av tidiga samråd och möjligheten till en god dialog mellan sökande och myndigheter, något vi befarar riskerar gå förlorat med nuvarande förslag. I Norrbotten finns exempel på hur tidiga samråd har skapat en smidigare process med ökad förståelse för olika intressen och därefter en anpassning av kommande förfarande i komplexa ärenden. Dessa har initierats av såväl kommuner som näringslivet eller myndigheter såsom Trafikverket eller Länsstyrelsen. Norrbottens Kommuner anser det finnas lärdomar kring dessa tidiga samråd som bör omhändertas och som utredningen inte nog beaktar.

Nuvarande förslag innebär att nuvarande undersökningssamråd och avgränsningssamråd ersätts med endast ett skriftligt samråd inför ansökan. Detta leder till att dialogen mellan sökande och myndigheter

går förlorad och möjligheten för myndigheterna att ställa frågor för att få en bättre förståelse för verksamheten försvinner.

Om förslaget genomförs behöver dialogen och kommunikationen mellan inblandade parter säkerställas på annat sätt.

Regional och lokal kunskap får inte gå förlorad

Vi vill även betona hur viktig kunskapen om regionala och lokala förhållanden är och anser att en mer centraliserad modell behöver hitta mekanismer för att de särskilda geografiska förutsättningar som finns hänsynas i processerna.

Norrbottens Kommuner ser redan idag att ansvaret att hänsynta lokala boendemiljöer och andra lokala förutsättningar i hög grad ligger på kommunerna, ibland uppbackade av Länsstyrelserna. Vi ser att nationella myndigheter i allt högre utsträckning utelämnar de lokala konsekvenserna och ett lokalt hänsyntagande i sin bedömning och lämnar den kommunala nivån relativt ensam att företräda dessa intressen. Norrbottens Kommuner anser därför att en ny miljöbedömnings och tillståndsprövningsprocess bör följas med tydliga uppdrag åt berörda myndigheter att hänsynta detta, alternativt resurssätta den kommunala nivån på ett sätt som gör det möjligt för kommunerna att ta dessa hänsyn på ett högkvalitativt sätt.

Förslaget beskriver inte nog tydligt hur kommunerna ska få kännedom om nya registreringspliktiga verksamheter i kommunerna. I förlängningen bedömer vi att det lokala perspektivet och kännedomen om förutsättningar på plats, kan komma att bli sämre om förslaget i nuvarande form går igenom.

Övriga synpunkter

- En mer digital miljöprövningsprocess är välkommen. När en digitalisering sker är vår förhoppning att hänsyn tas till hur denna digitalisering implementeras och att man beaktar hur resurskrävande digitaliseringsprocesser kan vara, inte minst för

mindre kommuner.

- Utredningen beskriver inte nog tydligt hur detta påverkar nuvarande tillsynsmodell. Ofta tillfaller tillsynen granskningsmyndigheten och kommunerna har idag en långt gången delegation från Länsstyrelserna inom detta område. Norrbottens Kommuner anser att denna roll inom tillsynsområdet bör bibehållas och vi ser svårigheter i att vidmakthålla lokal kunskap och en god dialog med näringslivet i det fall kommunerna tappar hela eller delar av miljötillsynen.
- Tillståndsprocessen hos den nya tillståndsmyndigheten innebär att man remitterar till kommunerna och det finns i dagsläget ingen möjlighet till kostnadstäckning för denna handläggning. Hur detta skall finansieras framkommer inte och risken är då att redan hårt prövade kommuner prioriterar bort detta av resursskäl. Vi ser med oro på detta, då behovet av lokalkännedom och lokala hänsynstaganden lär bli än större i en mer centraliserad prövningsmyndighet. Kommunerna bör ersättas i den mån de frivilligt eller genom lagkrav bistår andra myndigheter i prövningsfrågor.
- Begreppet *bästa möjliga teknik* bör inte ersättas med *bästa tillgängliga teknik*, då det riskerar att försvaga det miljöskydd som miljöbalkens allmänna hänsynsregler ger stöd för. *Bästa möjliga teknik* innebär att det är möjligt att lyfta miljöskyddet en högre nivå med stöd av miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Vi anser att begreppet *bästa möjliga teknik* kan föra utvecklingen framåt på ett annat sätt än *bästa tillgängliga teknik*.
- Utredningen lämnar inte tydliga svar på hur informationsutbyte mellan myndigheter kommer att fungera när den nya miljöprövningsmyndigheten hanterar registreringar och granskningar av nya verksamheter. Generellt anser vi att det är av stor vikt att informationsutbytet mellan stat och kommun säkerställs och lokal kännedom tillvaratas i samband med en eventuell förändring av lagstiftningen.

- Utvecklingen i norra Sverige går snabbt och merparten av de projekt som driver denna utveckling kommer att beröras av dessa förändringar. Då implementeringen av utredningens förslag kommer att ta tid, vill Norrbottens Kommuner se att nuvarande aktörer under en eventuell övergångstid – i den mån det är möjligt – får incitament för att arbeta i enlighet med beslutade kommande förändringar.

För Norrbottens Kommuner

Birgitta Larsson, vice ordförande